

Kristine Nergaard

Innleie i byggebransjen i Trondheim

Resultater fra en kartlegging
høsten 2018

Fafo-rapport
2019:20

Kristine Nergaard

Innleie i byggebransjen i Trondheim

Resultater fra en kartlegging høsten 2018

Fafo-rapport 2019:20

© Fafo 2019
ISBN 978-82-324-0515-2
ISSN 2387-6859

Omslagsbilde: Colourbox.com

Innhold

Forord	5
Sammendrag	6
Abstract	8
1 Innledning	9
Data og metode.....	10
Faggrupper/avgrensinger	11
Størrelsen på byggeplassene	12
2 Utleie	13
Andel innleide	13
Etter faggruppe	14
Fagarbeidere og lærlinger	15
Størrelse på byggeplassen	16
Andel innleide per byggeplass.....	17
Andel innleide og sysselsetting i innleiebedriftene	18
3 Kjennetegn ved utleieforholdet	19
Krever innleien særskilt avtale?	19
Tariffavtale	20
Avtaler om innleie	21
Avsluttende kommentarer	22
Vedlegg 1 Kartleggings skjema	23
Vedlegg 2 Spørreskjema	26

Forord

Denne rapporten er skrevet på oppdrag fra Fellesforbundets avdeling 762 Rørleggerne Forening, avdeling 764 Malernes Forening, avdeling 765 Trondheim, avdeling 768 Trondheim Bygning og Elektroarbeidernes Fagforening Trøndelag (EFT) i EL og IT Forbundet. Fagforeningene gjennomførte i november 2018 en kartlegging av innleie av arbeidskraft på byggeplasser i Trondheim. Undersøkelsen omfatter om lag 85 prosent av byggeplassene i Trondheim, og dekker 135 byggeplasser og 1831 arbeidstakere innen betongarbeid, elektroarbeid, grunn-, rigg- og rivearbeid, malerarbeid, murerarbeid, rørarbeid, takarbeid og tømmerarbeid.

Kartleggingen er basert på en metode som er utviklet av fagforeningene innen byggebransjen i Oslo-området. Fagforeningene i Trondheim takker Elektromontørens Forening Oslo og Akershus, Oslo Bygningsarbeiderforening, Rørleggernes Fagforening og Tømmer og Byggfagforeningens avdeling 601 for inspirasjon, gode råd og å ha fått lov til å kopiere undersøkelsesopplegget.

Fafo har systematisert og analysert dataene. Takk til Kristin Alsos for kvalitetssikring av rapporten og til Bente Bakken som har klargjort rapporten for publisering.

Oslo, juni 2019
Kristine Nergaard

Sammendrag

I november 2018 ble det gjennomført en kartlegging av bruken av innleid arbeidskraft på byggeplasser i Trondheim. Innleie av arbeidskraft omfatter innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak og innleie av arbeidskraft fra produksjonsbedrift. Kartleggingen ble foretatt av representanter fra fem fagforeninger fra Fellesforbundet og EL og IT Forbundet i Trondheim. Dataene er sammenfattet og analysert av Fafo.

Kartleggingen dekker både små og store byggeplasser og omfatter om lag 85 prosent av byggeplassene i Trondheim. I analysen ser vi på omfanget av innleie innen betongarbeid, elektroarbeid, grunn/rigg/rivearbeid, malerarbeid, murerarbeid, rørarbeid, takarbeid og tømmerarbeid.¹

Kartleggingen viser at innleie av arbeidskraft forekommer i betydelig omfang i byggebransjen i Trondheim. Av drøye 1800 arbeidstakere i de faggruppene undersøkelsen omfatter, var 339 innleide. Om lag to tredjedeler av disse var leid inn fra et bemanningsforetak. Det betyr at om lag 18 prosent av arbeidstakerne på byggeplasser i Trondheim var innleide per november 2018 og at om lag 12 prosent var innleid fra et bemanningsforetak.

Andelen innleide varierer mellom faggruppene. Innleie er mest vanlig innen betongarbeid og tømmerarbeid. Her er 25 prosent av arbeidskraften innleid, hvorav 17 prosent (tømmerarbeid) og 20 prosent (betongarbeid) er innleid fra et bemanningsforetak. Innen disse faggruppene utgjør innleid arbeidskraft en betydelig andel av bemanningen på byggeplassene. Rørarbeid hadde 16 prosent innleide, hvorav sju prosent var fra bemanningsforetak. For murerarbeid var andelen innleide 12 prosent. Også her var sju prosent leid inn fra et bemanningsforetak. Innleie er minst vanlig innen elektroarbeid og malerarbeid. I begge disse bransjene var fire prosent av arbeiderne innleid. Andelen innleide fra bemanningsforetak er tre prosent innen malerarbeid og én prosent innen elektroarbeid.

Det er flest innleide på byggeplasser med ti eller flere arbeidstakere. På 86 av de 135 byggeplassene var det ingen innleide. Dette betyr at andelen innleide i gjennomsnitt er 30 prosent på de byggeplassene der innleie brukes.

Innleie brukes både av bedrifter med tariffavtale og bedrifter uten tariffavtale. Bedrifter med tariffavtale med et LO-forbund står for om lag 55 prosent av innleien.

Undersøkelsen viser at innleie fra bemanningsforetak i all hovedsak skjer på en slik måte at arbeidsmiljøloven krever avtale med tillitsvalgte omkring innleien, det vil si at innleien ikke begrunnes ved fravær, uforutsette arbeidstopper eller at innleiebedriften ikke har egne ansatte på fagområdet. Slike avtaler mangler i mange tilfeller. Blant innleiebedrifter uten tariffavtale rapporteres det kun om ett tilfelle der det er inngått avtale med tillitsvalgte om innleie. Avtaler mangler ofte også når innleiebedriften har tariffavtale med et LO-forbund. Om lag 20–25 prosent av innleien fra bemanningsforetak – målt ved antall arbeidstakere – er dekket av avtale med tillitsvalgte om innleie. Dette tyder på at mye av innleien er ulovlig fordi kravet om skriftlig avtale ikke er oppfylt. Det er heller ikke vanlig at tillitsvalgte kontrollerer lønns- og

¹ Glass- og fasadearbeid, blikk og ventilasjon, gartner/anleggsgartner, stillas og renhold er rapportert, men ikke tatt med i rapporteringen.

arbeidsvilkårene til de innleide. Dette betyr at både ledelse og tillitsvalgte har en jobb å gjøre når det gjelder oppfølging av regelverket for innleie av arbeidskraft.

Kartleggingen viser at det knapt nok er lærlinger blant de innleide arbeidstakerne og at andelen fagarbeidere er lav blant de innleide sammenlignet med direkteansatte hos hovedentreprenører/underentreprenører. Omfattende bruk av innleie vil dermed være en utfordring for kompetansenivået i byggebransjen.

Abstract

Temporary hiring in the construction industry in Trondheim. Results from a mapping study conducted in the autumn of 2018

This report describes the use of employees from temporary work agencies in the construction industry in Trondheim. The data are drawn from a mapping study conducted at construction sites in November 2018 by five local trade unions in the Norwegian United Federation of Trade Unions (Fellesforbundet) and the Electricians and IT Workers Union (EL og IT Forbundet). Union representatives visited the construction sites to identify enterprises that had employees on the site and to determine whether these workers were hired from a temporary work agency or directly employed by a main contractor or sub-contractor.

The mapping shows that approximately 18 per cent of the employees were temporarily hired from another enterprise, and 12 per cent were agency workers. The remainder 6 per cent were temporarily hired from another construction enterprise.² The proportion of temporary agency workers was highest in carpentry and concrete works. The proportion of temporary agency workers on construction sites in Trondheim is lower than in the Oslo area, but much higher than in the labour market as a whole.

Norwegian legislation includes provisions that restrict the enterprises' opportunities to hire workers from temporary work agencies. The hiring enterprise may, however, enter into a written agreement with trade union representatives that expands the opportunity to hire temporary workers. The study shows that such agreements are frequently absent, even when the nature of the hiring relationship indicates that the hiring enterprise should have signed such an agreement. The study also shows that many of the employees who are hired through temporary work agencies are unskilled workers.

² Hiring of employees from undertakings other than those whose object is to hire out labour ((Working Environment Act: Section 14-13).

1 Innledning

Innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak er de siste 15 årene blitt en stor del av bemanningsløsningene i byggebransjen. Mens andelen innleide for arbeidsmarkedet totalt ligger et sted mellom 1,5 og 2 prosent, er andelen innen bygg mye høyere. En kartlegging basert på ulike datakilder anslår andelen til å være mellom 9 og 12 prosent innleide blant arbeideryrker innen bygg per 2016.³ Aktører som kjenner bransjen, viser til at det også er geografiske forskjeller og at innleie av arbeidskraft er aller vanligst i Oslo-området. Den nevnte undersøkelsen⁴ viser dessuten at andelen innleide innen bygg er betydelig høyere i Oslo enn i resten av landet sett under ett – anslagene lå mellom 14 og 18 prosent for byggebransjen i Oslo og Akershus per 2017. For resten av landet var anslagene 8 til 11 prosent innleide. Disse beregningene omfatter alle typer byggevirksomhet, ikke bare store byggeplasser, og de legger alle typer arbeider- og håndverkeryrker til grunn.

En kartlegging i regi av flere fagforeninger i Oslo-området i 2017 viste at 35 prosent av arbeidstakerne hos det som betegnes som de tradisjonelt store entreprenørene, var innleide.⁵ Undersøkelsen omfatter også nyere entreprenører med byggeplasser i Oslo-området. Når man så disse entreprenørene under ett,⁶ fant man at 38 prosent av arbeidstakerne innen de aktuelle faggruppene var innleide.⁷

De to undersøkelsene er ikke sammenlignbare, fordi de omfatter ulike yrkesgrupper, ulike arbeidsgivere/oppdragsgivere og er ulikt avgrenset geografisk. De viser likevel at andelen innleide innen bygg er langt høyere enn for arbeidsmarkedet samlet, og begge peker i retning av at Oslo-området har en spesiell høy andel innleide innen bygg. Vi vet imidlertid ikke hvor store variasjoner det er mellom ulike regioner, eller om andre store byer også peker seg ut ved en høy andel innleide.

Innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak er et omstridt fenomen, og fagbevegelsen ønsker forbud eller sterke begrensninger i bruken. Det har lenge vært bekymringer for innleide arbeidstakers lønns- og arbeidsvilkår. De fleste mangler tariffavtale, kontraktene er ofte korte, og i bransjer som bygg og industri avdekkes useriøse aktører og brudd på HMS-bestemmelser med jevne mellomrom. Men innleie er også omstridt fordi det påvirker bransjene med en høy andel innleide, for eksempel kan det redusere mulighetene for å rekruttere nye fagarbeidere via lærlingordningen.

Den omfattende bruken av innleid arbeidskraft i byggebransjen var også en viktig begrunnelse for at det fra 1.1. 2019 ble strengere reguleringer av innleie.⁸ Mens det i

³ Kristine Nergaard (2017). *Arbeidsutleie og selvstendig næringsdrivende. Oppdaterte tall for 2016*. Fafo-notat 2017:12.

⁴ Se note 2.

⁵ Lotta Elstad i samarbeid med Boye Ullmann (2017). Ulovlig innleie i byggebransjen i hovedstadsområdet våren 2017. Vedlegg.

⁶ Undersøkelsen omfatter Veidekke AS, Skanska AS, Selvaagbygg AS, AF, NCC, Peab AS, Bundebygg, Consto Eide, Vedal, Betonmast Oslo og Asker Entreprenør. De seks første omtales som de tradisjonelt store entreprenørene.

⁷ Arbeidstaker innen riving, rigg og drift, betong- og tømmerarbeid, rørlegger- og elektroarbeid.

⁸ Se «Høringsnotat om endringer i arbeidsmiljøloven om fast ansettelse, midlertidig ansettelse i og innleie fra bemanningsforetak» fra Arbeids- og sosialdepartementet (datert 29. juni 2017) for en

hovedsak var enighet om at omfanget av innleie var for høyt innen bygg- og anlegg, var det uenighet om hvordan dette skulle begrenses. Regjeringen foreslo en spesiell bestemmelse for bygge- og anleggsvirksomhet som begrenset avtaleadgangen (adgangen til å inngå avtale om utvidet innleie) til virksomheter som var bundet av landsomfattende tariffavtale med fagforening med innstillingsrett etter arbeidstvistloven.⁹ I Stortinget fikk ikke regjeringens forslag flertall. Dermed ble de bestemmelsene som gjelder fra 1. januar 2019 vedtatt. Den viktigste endringen som ble gjort i Stortinget var at begrensningene av avtaleadgangen til fagforeninger med innstillingsrett ble gjort gjeldende for alle bransjer, ikke bare for bygge- og anleggsvirksomhet.

Data og metode

Fellesforbundets avdelinger i Trondheim (avdeling 762, 764, 765 & 768)¹⁰ og EFT¹¹ ønsket å gjennomføre en kartlegging av omfanget av innleie innen byggebransjen i Trondheim. Kartleggingen følger samme metode som tilsvarende undersøkelsen i Oslo-området, der tillitsvalgte har vært ute på byggeplassene og kartlagt omfanget av innleie. Utvalget av byggeplasser er derimot annerledes. I Oslo-området ble store byggeplasser kartlagt. I Trondheim ble alle typer byggeplasser kartlagt. Kartleggingen av innleie i Trondheim ble gjennomført i november 2018. Fafo har systematisert og analysert dataene og skrevet denne rapporten.

Hvordan

Kartleggingen omfatter alle arbeidstakere og alle bedrifter på en byggeplass. På byggeplasser der det ble benyttet innleide arbeidstakere, ble det undersøkt hvilken bedrift som var innleier. For hver kontrakt/oppdrag innhentet man informasjon om hvilke faggrupper som jobbet på byggeplassen, samt hvordan arbeidstakerne fordelte seg på faglærte, lærlinger og ufaglærte. Opplysningene ble ført opp i et skjema (se vedlegg 1).

Tilfeller av innleid arbeidskraft ble fulgt opp av et ekstra skjema (vedlegg 2). Her kartla man kjennetegn ved innleieforholdet, inkludert om dette er innleie som krever særskilt avtale, om innleiebedriften har tariffavtale med LO, om innleiebedriften har tillitsvalgte og om det er inngått avtale om bruk av innleide arbeidstakere. Det ble fylt ut ett skjema for hvert innleieforhold. Slike skjema ble fylt ut for innleie både fra bemanningsforetak og produksjonsbedrift.

I etterkant av selve kartleggingen ble skjemaene gjennomgått og, om nødvendig, rettet opp.

gjennomgang datagrunnlag og begrunnelser for å begrense omfanget av innleie innen bygg- og anleggsbransjen.

⁹ Prop. 73 L (2017 – 2018) Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak). Arbeids- og sosialdepartementet.

¹⁰ 762 Rørleggernes Forening, avdeling 764 Malernes Forening, avdeling 765 Trondheim og avdeling 768 Trondheim Bygning.

¹¹ Elektroarbeidernes Fagforening Trøndelag, EL og IT Forbundet.

Kartleggingen

Trondheim ble delt opp i områder, og fem av seks områder er kartlagt. Det anslås at om lag 85 prosent av byen dekkes av undersøkelsen.¹² Kartleggingen omfattet alle typer byggeplasser, både store byggeplasser og byggingen/renovering av private boliger. Dette er en forskjell fra kartleggingene i Oslo-området, som omfattet byggeplasser i regi av store entreprenører.

Kartleggingen ble gjennomført av tillitsvalgte eller organisasjonsarbeidere i de fem fagforeningene som står bak undersøkelsen. De som hadde ansvaret for kartleggingen, kjørte rundt i sitt område (gate for gate), noe som gjorde at de også fikk oversikt over bygging og oppussing av privatboliger. I alt ble 135 byggeplasser kartlagt. På disse var det drøye 500 kontraktsrelasjoner i betydningen en hovedentreprise, underentreprise, delt entrepriser eller et innleieforhold. Størrelsen varierer mye, fra byggeplasser med 2–3 arbeidstakere, til store prosjekter med flere hundre arbeidstakere. Oppdragene varierer også. Mange er små, men det er også eksempler på at ett selskap (hovedentrepriser) er inne med mer enn 40 egenansatte arbeidere.

Kvalitet på data

I motsetning til hva som er vanlig, har Fafo ikke vært involvert i datainnsamlingen. Vi har fått oversendt skjemaene og tilrettelagt disse for analyse. Dette betyr at vi har gått igjennom alle skjemaene, og vurdert kvalitet og konsistens. Vårt inntrykk er at datamaterialet er konsistent og av god kvalitet. Skjemaene er fylt ut i henhold til instruksene, og det er sjelden at det mangler informasjon. Det er notert hvem som er oppdragsgiver, hovedentrepriser, underentrepriser og bemanningsforetak. Dette er selskaper vi i all hovedsak gjenfinner i bedriftsregistrene. Vi har korrigert noen få skjema der det er åpenbart at man har krysset av i feil rute. Dette dreier seg om 10–15 oppføringer av drøye 600.

Det er i all hovedsak fylt ut skjema for innleie (skjema 2) i de tilfellene der man har krysset av for innleie i hovedskjemaet. Her er opplysningene basert på kontakt med tillitsvalgt i innleieselskapet og innhentet i etterkant av kartleggingen ute på byggeplassene. I mange tilfeller vil også de som samler inn informasjonen, kjenne bedriftene og vite om det er tariffavtale og tillitsvalgt i virksomheten.

Faggrupper/avgrensinger

Den detaljerte informasjonen i skjemaene gjør at vi kan se på innleie som andel av antall arbeidere innen ulike fag- og yrkesgrupper. Følgende fag¹³ er tatt med i analysene:

- Betongarbeid
- Elektroarbeid
- Grunn/rigg/rivearbeid
- Malerarbeid
- Murerarbeid
- Rørarbeid
- Takarbeid
- Tømmerarbeid

¹² Byåsen er ikke dekket.

¹³ Glass- og fasadearbeid, blikk og ventilasjon, gartner/anleggsgartner, stillas og renhold er rapportert, men ikke tatt med.

Det er registrert om lag 1800 arbeidstakere innen disse fagene. Tømrerarbeid er den klart største gruppen, mens grunn-, rigg- og rivearbeid og takarbeid er de minste gruppene.

Tabell 1 Kartleggingen – antall oppføringer (kontraktrelasjoner) og antall arbeidstakere. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Antall oppføringer	Antall arbeidstakere
Betongarbeid	54	234
Elektroarbeid	56	278
Grunn/rigg/rivearbeid	12	28
Malerarbeid	39	127
Murerarbeid	39	106
Rørarbeid	66	204
Takarbeid	12	31
Tømrerarbeid	214	779
Ikke oppgitt eller flere faggrupper	14	44
I alt	506	1831
Faggrupper som ikke inngår i rapporteringen (i alt)	90	192
Blikk/ventilasjon	43	83
Glass- og fasadearbeid	17	30
Øvrige (renhold, gartnerarbeid med mer)	30	79

Størrelsen på byggeplassene

I Trondheim har fagforeningene kartlagt innleie på så vel små som store byggeplasser. På halvparten av byggeplassene som ble kartlagt,¹⁴ var det under fem arbeidere til stede. Kartleggingen omfattet åtte store byggeplasser (50 og flere arbeidere til stede), mens det er registrert 23 mellomstore byggeplasser (10 til 49 arbeidere). Av de drøye 1800 arbeiderne som var til stede da kartleggingen ble gjort, befant 41 prosent seg på en stor byggeplass. Tallene viser at kartleggingen spenner vidt og fanger opp ulike typer byggeprosjekter i Trondheim.

Tabell 2 Størrelse på byggeplassene målt ved byggeplasser og arbeidstakere på byggeplassene. Antall og andel. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Byggeplasser		Arbeidstakere	
	Antall	Andel	Antall	Andel
Under fem arbeidere	69	51	174	10
5-9 arbeidere	23	17	148	8
10 til 19 arbeidere	20	15	280	15
20 til 49 arbeidere	15	11	474	26
50 og flere	8	6	755	41
I alt	135	100	1831	100

¹⁴ Vi ser her på byggeplasser med de åtte faggruppene som er oppgitt ovenfor.

2 Utleie

Andel innleide

Vi starter med å se på hvordan arbeidstakerne på byggeplasser i Trondheim fordeler seg mellom ansatt hos hovedentreprenør, ansatt hos underentreprenør og innleid. Blant de faggruppene vi ser på her, er 34 prosent ansatt hos hovedentreprenør, 48 prosent er ansatt hos en underentreprenør, mens 18 prosent er innleid. Andelen innleide er dermed høy sammenlignet med arbeidsmarkedet under ett (1,5 til 2 prosent). Tallene omfatter også såkalt produksjonsinnleie, det vil si innleie fra en produksjonsbedrift. Ett estimat er at om lag to tredjedeler av de innleide arbeidstakerne kommer fra bemanningsforetak.¹⁵ Det betyr at om lag 12 prosent av arbeidskraften på byggeplasser i Trondheim er innleide arbeidstakere fra bemanningsbransjen per november 2018.

Tabell 3 Antall og andel (prosent) arbeidere etter type kontraktsforhold. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Antall	Prosent
Hovedentreprenør	619	34
Underentreprenør	873	48
Innleid fra bemanningsforetak eller annen produksjonsbedrift	339	18
- Innleie fra bemanningsforetak	223	12
- Innleie fra produksjonsbedrift	116	6
I alt	1831	100

De største bemanningsforetakene – målt ved antall arbeidere på byggeplasser i Trondheim – er følgende (sortert etter størrelse):

- Adecco
- Eterni Norge
- Jobzone
- Vectum
- K.M. Bygg AS (Kvalitet Mannskap Bygg AS)

Av disse er de to siste lokale bemanningsforetak med basis i Trondheim. Jobzones avdeling i Trondheim er registrert som Svensen Vikar AS og kan også betegnes som et lokalt basert selskap.¹⁶ Det var registrert innleie fra i alt 21 bemanningsforetak.

¹⁵ Vi har gruppert selskapene etter om de er bemanningsforetak eller ikke. Dette er gjort skjønnsmessig og etter konsultasjoner med oppdragsgiver. Der vi er usikre, har vi satt status som produksjonsinnleie.

¹⁶ Selskapene i Jobzone er stort sett selvstendige juridiske enheter med lokalt eierskap, dvs. at de drives etter franchisemodellen.

Disse hadde fra to til 70 arbeidere tilsammen på byggeplassene som ble kartlagt i november 2018.

Etter faggruppe

Vi ser så på hvordan kontraktsforholdene varierer mellom de ulike faggruppene (tabell 4). Andelen innleide er høyest innen betongarbeid og tømrerarbeid (25 prosent). Registreringene i november 2018 viser få innleide innen malerarbeid og elektroarbeid. Andelen innleide er også lavere innen rørarbeid (16 prosent) enn innen tømrer- og betongarbeid.

Tabell 4 Arbeidstakere etter type kontraktsforhold og faggruppe. Antall og prosent. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Ansatt hos hovedentreprenør	Ansatt hos underentreprenør	Innleid	I alt
Antall arbeidere				
Betongarbeid	100	76	58	234
Elektroarbeid	12	255	11	278
Grunn/rigg/rivearbeid	8	13	7	28
Malerarbeid	11	111	5	127
Murerarbeid	5	89	12	106
Rørarbeid	10	161	33	204
Takarbeid	2	29	0	31
Tømrerarbeid	452	129	198	779
I alt	600	863	324	1787
Prosent				
Betongarbeid	43	32	25	100
Elektroarbeid	4	92	4	100
Grunn/rigg/rivearbeid				FÅ
Malerarbeid	9	87	4	100
Murerarbeid	5	84	11	100
Rørarbeid	5	79	16	100
Takarbeid				FÅ
Tømrerarbeid	58	17	25	100
I alt	34	48	18	100

Tabellen viser at hovedentreprenør ofte utfører tømrerarbeid, mens andre oppgaver vanligvis utføres av en underentreprenør. Unntaket er betongarbeid – her finner vi at en del bedrifter utfører denne typen arbeid som hovedentreprenør. Dette avspeiler

en vanlig arbeidsdeling innen byggebransjen, der elektroarbeid, rørarbeid, murerarbeid og malerarbeid ofte utføres som en underentreprise.¹⁷

Innen betongarbeid og tømrerarbeid anslår vi at om lag 70 prosent av de innleide kommer fra bemanningsforetak. Dette betyr at andelen innleide fra bemanningsforetak er 20 prosent innen betongarbeid og 17 prosent innen tømrerarbeid (tabell 5). Innen murerarbeid og rørarbeid er andelen innleide fra bemanningsforetak sju prosent. Innen rørarbeid er innleie fra produksjonsbedrift vanligere enn innleie fra bemanningsforetak. Andelen innleide fra bemanningsforetak er lavest innen malerarbeid (tre prosent) og elektroarbeid (én prosent).

Tabell 5 Innleide arbeidere etter type innleie. Prosent. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Innleide i alt Prosent	Fra bemanningsforetak Prosent	Fra produksjonsbedrift Prosent
Betongarbeid	25	20	5
Elektroarbeid	4	1	3
Grunn/rigg/rivearbeid	FÅ		
Malerarbeid	4	3	1
Murerarbeid	11	7	5
Rørarbeid	16	7	9
Takararbeid	FÅ		
Tømrerarbeid	25	17	9

Fagarbeidere og lærlinger

Et tema som opptar byggebransjen er behovet for å sikre nåværende og framtidig kompetanse gjennom å rekruttere tilstrekkelig med lærlinger og ved å ha høy andel fagarbeidere.¹⁸ Høy andel innleide arbeidstakere er en av faktorene som ofte trekkes fram som en utfordring for å oppnå målet om flere lærlinger og en høy andel fagarbeidere.¹⁹ I kartleggingen på byggeplassene så man også på fordelingen mellom fagarbeidere, lærlinger og ufaglærte.

Vi ser først på fordelingen av fagarbeidere, lærlinger og ufaglærte blant de som er direkteansatt, det vil si de som enten arbeider hos hovedentreprenør eller underentreprenør (tabell 6). I alt er 70 prosent oppgitt å være fagarbeidere, men 12 prosent er lærlinger. De resterende (18 prosent) er gruppert som ufaglærte. Andelen fagarbeidere/lærlinger er høyest innen elektroarbeid og rørarbeid. Her er det nesten ikke registrert noen ufaglærte. Andelen ufaglærte er høyest innen betongarbeid og murerarbeid, med om lag 30 prosent ufaglærte.

¹⁷ Andelen innleide var 32 prosent for de faggruppene som ikke er omfattet av rapporten (se tabell 1). Andelen innleide var høyest innen blikk og ventilasjon. Her var 39 prosent av arbeidstakerne innleide, og innleie fra bemanningsforetak dominerte. Andelen innleide øker med 1–2 prosentpoeng hvis disse faggruppene tas med.

¹⁸ Se for eksempel <https://www.ntbinfo.no/pressemelding/byggenaeringens-fremtidsbarometer-2019-stor-ettersporsel-etter-fagarbeidere?publisherId=90278&releaseId=17860883>.

¹⁹ <https://frifagbevegelse.no/magasinet-for-fagorganiserte/fire-av-ti-bedrifter-i-bygg-sliter-med-a-fa-tak-i-fagfolk-6.158.529450.7e466f17b5>

Hvordan er så fordelingen blant de som jobber som innleide? Dette vises i tabell 6. Nesten to tredjedeler av innleide arbeidstakere er registrert som ufaglærte i kartleggingen. Vi finner heller ikke lærlinger blant innleide. Andelen faglærte er særlig lav blant de som utfører betongarbeid – her er 88 prosent kategorisert som ufaglærte. Innen tømrerarbeid – som står for drøye 60 prosent av innleien – er to av tre innleide ufaglærte. Det er flest ufaglærte blant de som leies inn fra bemanningsforetak.

Tabell 6 Arbeidstakere ansatt hos hovedentreprenør eller underentreprenør etter type fagutdanning. Antall og andel. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Fag- arbeidere	Lærlinger	Ufaglærte	I alt	Andel fagarbeidere	Andel lærlinger	Andel ufaglærte
Betongarbeid	116	11	49	176	66	6	28
Elektroarbeid	195	60	2	257	76	23	1
Grunn/rigg/ rivearbeid	13	0	8	21	62	0	38
Malerarbeid	81	11	30	122	66	9	25
Murerarbeid	59	5	30	94	63	5	32
Rørarbeid	138	28	5	171	81	16	3
Takarbeid	14	4	13	31	45	13	42
Tømrerarbeid	396	55	130	581	68	9	22
I alt	1012	174	267	1453	70	12	18

I enkelte tilfeller er det ikke oppgitt om arbeidstaker er fagarbeider, lærling eller ufaglært. Antall arbeidstakere er derfor litt lavere enn i tabell 3.

Tabell 7 Innleide arbeidstakere etter fagutdanning. Antall og andel. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

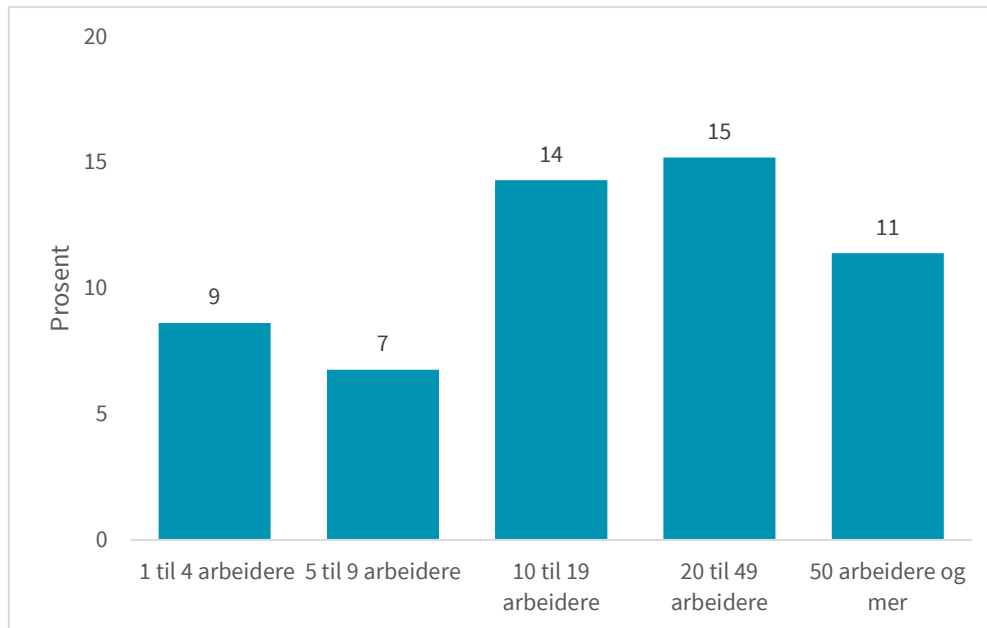
	Fag- arbeidere	Lærlinger	Ufaglærte	I alt	Andel fagarbeidere	Andel lærlinger	Andel ufaglærte
Betongarbeid	7	0	51	58	12	0	88
Tømrerarbeid	62	3	133	198	31	2	67
Rør	29	0	4	33	88	0	12
Øvrige	16	0	19	35	46	0	54
I alt	114	3	207	324	35	1	64

I enkelte tilfeller er det ikke oppgitt om arbeidstaker er fagarbeider, lærling eller ufaglært. Antall innleide arbeidstakere er derfor litt lavere enn i tabell 3.

Størrelse på byggeplassen

Vi vil også undersøke om andel innleide varierer mellom små og store byggeplasser. Byggeplassene grupperes etter størrelse og vi ser på om andelen innleide arbeidstakere varierer etter byggeplassenes størrelse. Figur 1 viser at andelen innleide, som andel av alle på byggeplassen, er lavest på små byggeplasser. Der er likevel ikke slik at andelen innleide øker med byggeplassens størrelse. Andelen innleide er høyest på mellomstore byggeplasser, det vil si byggeplasser med 20 til 49 arbeidere. Forskjellene mellom mellomstore og store byggeplasser er ikke store, men skillet mellom små og mellomstore/store byggeplasser er markant.

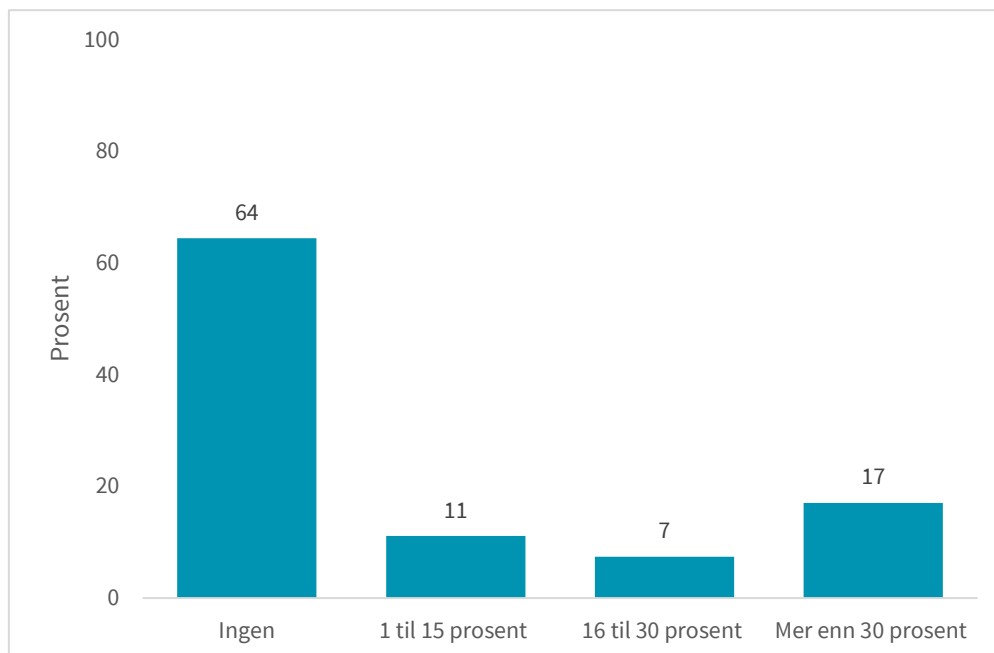
Figur 1 Prosent innleide etter byggeplassens størrelse (antall arbeidstakere til stede ved kartleggingen). Byggeplasser i Trondheim november 2018.

Andel innleide per byggeplass

Det er stor forskjell mellom byggeplassene i antall og andel innleide arbeidstakere. Av de 135 byggeplassene som ble kartlagt, hadde 64 prosent (86 byggeplasser) ingen innleide arbeidstakere, mens 17 prosent hadde mer enn 30 prosent innleide (figur 2).

Figur 2 Byggeplasser fordelt etter hvor stor andel av arbeidstakerne som er innleide. Antall byggeplasser = 135. Prosent. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

Andel innleide og sysselsetting i innleiebedriftene

Kartleggingen viser hvor mange egne ansatte som innleiebedriftene har på byggeplassene og hvor mange arbeidstakere de leier inn. Her begrenser vi oss til de byggeplassene der innleiebedriften har egne ansatte samtidig som de bruker innleide arbeidstakere. Her viser kartleggingen at de innleiebedriftene har om lag 600 egne ansatte og leier inn 339 arbeidstakere. Det vil si at på disse arbeidsplassene (der det foregår innleie) har innleiebedriftene en fordeling på om lag en tredjedel innleide og to tredjedeler egne ansatte (tabell 8). Her har vi ikke tatt med innleiebedriftenes egne ansatte på byggeplasser der de ikke benytter innleie. Hadde vi gjort det ville andelen innleide blitt lavere.

Tabell 8 Antall egne ansatte og antall innleide i innleiebedrifter. Kun byggeplasser der benyttes innleie. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Egne ansatte Antall	Innleide Antall	I alt Antall	Andel egne ansatte	Andel innleide
I alt	605	339	944	64	36
Betongarbeid	114	58	172	66	34
Tømrerarbeid	283	198	481	59	41
Øvrige	208	83	291	71	29

3 Kjennetegn ved utleieforholdet

I undersøkelsen ble kjennetegn ved selve innleieforholdet kartlagt i et eget skjema. Det ble fylt ut ett skjema for hvert innleieforhold (selskap som var til stede på byggeplassen med innleide arbeidstakere). Blant annet ble det innhentet opplysninger om følgende forhold:

- Krever innleien avtale med tillitsvalgte?
- Har innleiebedriften tariffavtale og tillitsvalgt?
- Inngås det avtale om innleien?

Krever innleien særskilt avtale?

I henhold til arbeidsmiljølovens bestemmelser (§ 14-12 Innleie fra virksomhet som har til formål å drive utleie (bemanningsforetak)) kan innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak kun skje i de tilfellene der arbeidsmiljøloven åpner for midlertidig ansettelser (§ 14-9 første ledd bokstav a til e), det vil i hovedsak si hvis det er behov for en vikar på grunn av fravær eller hvis arbeidet er av midlertidig karakter. Hvis en virksomhet ønsker å benytte innleie uten at kravene til midlertidig (tidsbegrenset) ansettelse er til stede, må det avtales med de tillitsvalgte. Før 1.1. 2019 kunne slik avtale inngås hvis bedriften var bundet av tariffavtale, og der de tillitsvalgte representerte et flertall av arbeidstakerne innen den kategorien arbeidstakere som innleien gjaldt. Innleien skal fortsatt være av midlertidig karakter. Det var ingen krav til type tariffavtale. Dette var status da kartleggingen av byggeplasser i Trondheim ble gjennomført i november 2018. Loven er forandret fra 1.1. 2019.

Produksjonsinnleie omfattes av en annen bestemmelse i arbeidsmiljøloven (§ 14-13 Innleie fra virksomhet som ikke har til formål å drive utleie). Slik innleie skal drøftes med tillitsvalgte. Hvis innleien omfatter mer enn 10 prosent av de ansatte hos innleier, skal det inngås skriftlig avtale.

I kartleggingen ble det stilt spørsmål for å kartlegge om innleien var av en slik karakter at avtale er påkrevd, og om det i så fall var inngått avtale om innleien.

- I tre av 105 tilfeller (3 prosent) oppgis det at de innleide helt eller delvis er vikarer for fast ansatte.
- I fire av 105 tilfeller (4 prosent) oppgis det at de innleide utfører arbeid *utenfor* innleiebedriftens fagområder.
- I ti av 105 tilfeller (10 prosent) oppgis det at de innleide utfører arbeid som ikke er del av kontraktarbeidet innleiebedriften har påtatt seg. Med dette menes oppgaver som ikke inngår i det oppdraget som bedriften har påtatt seg.
- I ti av 105 tilfeller (10 prosent) oppgis det innleiebedriften ikke har egne ansatte som utfører samme arbeid som de innleide arbeidstakerne.

I all hovedsak peker svarene i retning av at de innleide utfører samme typen arbeid som virksomhetens egne ansatte, og at de heller ikke er vikarer eller utfører oppgaver

som faller utenom det som er kontraktfestet. I tabell 9 har vi undersøkt hvor mange tilfeller i kartleggingen der man har krysset av for minst én av de fire indikatorene som kan peke i retning av at særlig avtale ikke er påkrevd. Dette er tilfellet i 21 av 105 innleieferhold (20 prosent). Kartleggingen viser dermed at innleie innen bygg som oftest dreier seg om innleie som krever avtale.

Tabell 9 Indikatorer på om innleien krever særskilt avtale (minst én av fire) eller ikke. Antall skjema=105. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Ingen indikator (krav om særskilt avtale)	En eller flere indikatorer	I alt
Innleie fra bemanningsforetak	49	14	63
Innleie fra produksjonsbedrift	35	7	42
I alt	84	20	105

Tariffavtale

I kartleggingen er det innhentet informasjon om innleiebedriften har tariffavtale eller ikke. Dette er informasjon som er hentet fra skjemaene som er fylt ut for hvert innleieferhold. Drøye halvparten av innleiebedriftene har tariffavtale med LO (tabell 10).²⁰ Det er ikke vanlig med husavtale/bedriftsavtale i stedet for tariffavtale med et LO-forbund. I undersøkelsen var det kun registrert to tilfeller av bedriftsintern tariffavtale.

Tabell 10 Innleiebedrifter med og uten tariffavtale. Antall skjema=105. Antall og prosent. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Innleide fra bemanningsforetak	Innleide fra produksjonsbedrift	I alt
Tariffavtale med LO	32	23	55
Ikke tariffavtale med LO	31	19	50
Bedriftsintern avtale	1	1	2
I alt	63	42	105
Andel innleiebedrifter med tariffavtale med LO	51	55	52

Vi kan også se på hvordan de innleide arbeidstakerne fordeler seg. Tabell 11 viser at drøye 42 prosent befinner seg i innleiebedrifter med tariffavtale (138 innleide), mens 58 prosent er i innleiebedrifter uten tariffavtale (191 innleide). Blant de som leies inn fra et bemanningsforetak, er 43 prosent leid inn fra en bedrift som har tariffavtale med LO.

²⁰ I noen få tilfeller er opplysningene om tariffavtale fra skjemaet rettet opp i etterkant. Dette gjelder for seks innleiebedrifter.

Tabell 11 Innleide arbeidstakere etter om innleiebedriften har tariffavtale med LO eller ikke. Antall og andel. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Innleide fra bemanningsforetak	Innleide fra produksjonsbedrift	I alt
Tariffavtale med LO	92	46	138
Ikke tariffavtale med LO	124	67	191
I alt	216	113	329
Andel innleide der innleiebedriften har tariffavtale med LO	43	41	42

I noen få tilfeller er det ikke oppgitt om det er tariffavtale med LO eller ikke. Disse er ikke tatt med i tabellen. Antall innleide er derfor litt lavere enn i tabell 3.

Avtaler om innleie

Det er 32 innleieforhold fra bemanningsforetak der innleiebedriften har avtale med et LO-forbund (se tabell 10). Kun i sju av disse tilfellene (22 prosent) har tillitsvalgte bekreftet at det er skrevet avtale med dem om innleien.

Det er heller ikke vanlig at tillitsvalgte kontrollerer lønns- og arbeidsvilkår eller er presentert for de innleide arbeidstakerne. Dette skjer i ett av fem tilfeller av innleie. Det er svært få tilfeller av at tillitsvalgte har bistått de innleide i forbindelse med klager på lønns- og arbeidsforhold eller forhandlinger. Innleide arbeidstakere er heller ikke forsøkt rekruttert til forbundet. Kun i tre tilfeller opplyses det om at de innleide er tilbudt medlemskap i Fellesforbundet eller EL og IT Forbundet.

Ved innleie fra bemanningsforetak til virksomheter uten tariffavtale, er det kun ett tilfelle der innleiebedriften har opplyst om og dokumentert at det er skrevet avtale om innleien med tillitsvalgt.

I tabell 12 ser vi hvordan de innleide arbeidstakerne fordeler seg etter om innleien skjer med eller uten avtale med tillitsvalgt. Vi har i tillegg delt inn bedriftene etter om de har tariffavtale med et LO-forbund (tariffbedrift) eller ikke. Av de 216 arbeidstakerne som er innleid fra bemanningsselskap, er drøye 80 prosent innleid uten at det er inngått avtale om innleien. Det vil si at avtale kun inngås for en av fem innleide arbeidstakere.

Tabell 12. Innleie fra bemanningsselskap etter om det er inngått avtale med tillitsvalgt om innleien og etter om innleien skjer fra en bedrift med tariffavtale med et LO-forbund eller ikke. Antall arbeidstakere og prosent. Byggeplasser i Trondheim november 2018.

	Antall arbeidstakere	Prosent
Tariffbedrift med avtale om innleie	29	13
Tariffbedrift uten avtale om innleie	78	36
Annen bedrift med avtale om innleie	10	5
Annen bedrift uten avtale om innleie	99	46
I alt	216	100
Avtale om innleie – prosent	39	18

I noen få tilfeller er det ikke svar på spørsmålene om tariffavtale og avtale med tillitsvalgt om innleien. Antall innleide er derfor litt lavere enn i tabell 3.

Det er noe vanligere med avtale om innleie ved produksjonsinnleie. I ni av 22 tilfeller der bedriften har tariffavtale med LO, bekrefter tillitsvalgt at slik avtale er inngått. Vi har ikke informasjon om i hvilke tilfeller omfanget av innleie fra produksjonsbedrift er så stort at avtale er påkrevd. I ett tilfelle er ikke denne delen av spørreskjemaet fylt ut.

Avsluttende kommentarer

Mange av undersøkelsene av innleie av arbeidskraft innen bygg og industri trekker fram at kravet om å inngå avtale med tillitsvalgt ikke følges av innleiebedriften.²¹ Vi finner også dette i kartleggingen av innleie på byggeplasser i Trondheim. Undersøkelsen viser at det kun er inngått avtale om innleien i om lag 20 prosent av tilfellene, målt ved antall arbeidstakere. Mangel på avtaler er ikke kun et kjennetegn når innleiebedrifter står uten tariffavtale. Også i bedrifter med tariffavtale og tillitsvalgte skjer stordelen av innleien uten at det kan dokumenteres at dette er avtalt med tillitsvalgte. Det er heller ikke vanlig at tillitsvalgte kontrollerer lønns- og arbeidsvilkårene til de innleide. Dette betyr at både ledelse og tillitsvalgte har en jobb å gjøre når det gjelder oppfølging av regelverket for innleie av arbeidskraft.

Kartleggingen viser at bedrifter innen byggebransjen i Trondheim benytter innleid arbeidskraft i betydelig omfang. Flertallet av de innleide kommer fra bemanningsforetak, men det er også en tradisjon for innleie mellom produksjonsbedrifter. Selv om vi ikke kan sammenligne undersøkelsen i Trondheim direkte med kartleggingen av byggeplasser i Oslo-området fra 2017, viser undersøkelsene at Trondheim har mindre omfang av innleie fra bemanningsforetak. En innleieandel på tolv prosent av arbeidstakerne – og høyere andeler innen tømrerarbeid og betongarbeid – innebærer likevel at bemanningsbransjen preger byggebransjen også i Trondheim.

²¹ Dette er trukket fram i undersøkelsen om innleie på byggeplasser i Oslo-området (Lotta Elstad i samarbeid med Boye Ullmann (2017). *Ulovlig innleie i byggebransjen i hovedstadsområdet våren 2017*). Innleie uten nødvendig avtaler er også diskutert i en Fafo-rapport som ser på håndheving av regelverket for innleie og midlertidige ansettelse (Ann Cecilie Bergene, Kristine Nergaard og Jørgen Svalund (2018). *Brudd på reglene om adgangen til midlertidig ansettelse og innleie* Delrapport. Fafo-rapport 2018:47.

KARTLEGGINGSSKJEMA Innleie- og underentreprise Trondheim 2018

Hovedentreprenør								
Byggeplass								
Dato	Sign	Merknad						
Firma	Oppdrags giver	Faggruppe	HE/SE UE/IN	Antall totalt	fagarbeidere	lærlinger	ufaglærte	innleie

Se rettleiding på baksida!

RETTLEDNING TIL DEG SOM SKAL FYLLE UT SKJEMAET

Kartlegginga omfatter grunn/rigg/rivearbeid, betongarbeid (inkl armering), tømmerarbeid, takarbeid, murarbeid, malerarbeid, elektroarbeid og rørarbeid. Andre grupper er **ikke** med og skal **ikke** registreres!

Opplysningene skal legges inn i en database for etterbehandling.

Ett skjema per byggeplass! Alle felter må fylles ut! Vær nøyaktig og skriv tydelig!

Om de enkelte feltene:

Hovedentreprenør

Her fyller du inn navnet på **hovedentreprenøren** (eller den som har kontrakten med byggherren). Der hovedentreprenøren er med i en entreprenørgruppe, bruk bedriftsnavnet (Skanska, HENT, Veidekke ol.).

Byggeplass

Her setter du inn det offisielle byggeplassnavnet, evt. byggeplassadressen om du ikke vet navnet på byggeplassen.

Dato

Her setter du inn dato for byggeplassbesøket eller dato for når opplysningene er innhentet.

Sign

Sett inn initialene dine (f eks BHB). Det er for at vi skal kunne kontakte rette vedkommende i tilfelle vi har nærmere spørsmål.

Merknad

Bruk eventuelt dette feltet til viktige meldinger som det ikke er noe annet felt til.

Firma

Sette inn nøyaktig navn på bedriften. **Vær særlig nøyaktig med fullt navn på mindre kjente bemanningsforetak!** Vi skal etterpå sjekke om bemanningsforetaket er registrert i bemanningsforetaksregisteret.

Oppdragsgiver

Sett inn navn på den **direkte** oppdragsgiveren. Altså hvem bedriften er UE til, eller hvem bemanningsforetaket er innleid til. Om byggherren er oppdragsgiver, sett enten STAT, KOMMUNE eller ANNEN.

Faggruppe

Bruk en av disse betegnelsene: RIV, RIGG, BETONG, TØMMER, MUR, MAL, EL, RØR.

Rivingsarbeid er RIV, tradisjonelt grunnarbeid, rigging og rydding er RIGG.

HE/SE/UE/IN

For hovedentreprenøren setter du inn HE. For sideentreprenører setter du SE. For underentreprenør setter du UE. For innleide setter du IN.

Antall totalt

Sett inn antall arbeidstakere som arbeider på plassen som ansatt i dette firmaet den dagen.

Fagarbeidere

Her skriver du antall fagarbeidere som arbeider på plassen for dette firmaet den dagen. Hvis ingen, sett – i feltet.

KARTLEGGINGSSKJEMA Innleie- og underentreprise Trondheim 2018

Lærlinger

Her skriver du antall lærlinger som arbeider på plassen for dette firmaet den dagen.
Hvis ingen, sett – i feltet.

Ufaglærte

Her skriver du antall ufaglærte som arbeider på plassen for dette firmaet den dagen.
Hvis ingen, sett – i feltet.

Innleie

Her setter du inn JA hvis det er innleie, og NEI hvis det ikke er innleie.

SPØRRESKJEMA Innleie fra bemanningsforetak og produksjonsbedrifter 2018

Navn på innleiebedriften	
Navn på bemanningsforetaket/produksjonsbedrift	
Navn på byggeplass	

KREVER INNLEIEN SKRIFTLIG AVTALE MED DE TILLITSVALGTE		JA	NEI	DEL-VIS
1	Er de innleide vikar for fast ansatte?			
2	Utfører de innleide arbeid på innleiebedriftens fagområder?			
3	Utfører de innleide arbeid som ikke er en del av kontraktarbeidene?			
4	Har innleiebedriften egne ansatte til å utføre samme arbeid?			
5	Har innleiebedriften tariffavtale med LO? <i>(Hvis ja, gå rett til spørsmål 14!)</i>			
6	Har innleiebedriften tillitsvalgte?			

INNLEIEBEDRIFTEN HAR IKKE TARIFFAVTALE MED LO		JA	NEI
7	Har innleiebedriften opplyst at den har bedriftsintern tariffavtale?		
8	Har innleiebedriften opplyst at det er skrevet avtale med tillitsvalgte om innleien?		
9	Har innleiebedriften dokumentert at den har bedriftsintern tariffavtale?		
10	Har innleiebedriften dokumentert at det er skrevet avtale med tillitsvalgte om innleien?		
11	Har innleiebedriften opplyst navn og kontaktinformasjon til tillitsvalgte?		
12	Har den tillitsvalgte bekreftet at han er valgt som tillitsvalgt ved innleiebedriften?		
13	Har tillitsvalgte bekreftet at det er skrevet avtale med han/henne om innleien?		

INNLEIEBEDRIFTEN HAR TARIFFAVTALE MED LO		JA	NEI
14	Har tillitsvalgte bekreftet at det er inngått tariffavtale ved bedriften?		
15	Har de tillitsvalgte bekreftet at det er skrevet avtale med dem om innleien?		
16	Har de tillitsvalgte kontrollert lønns- og arbeidsvilkårene til de som er innleid?		
17	Har de tillitsvalgte blitt presentert for de innleide arbeidstakerne?		
18	Har de tillitsvalgte håndtert klagemål på lønn eller annet for de innleide?		
19	Har de tillitsvalgte bistått de innleide i forhandlinger med bemanningsforetaket?		
20	Har de tillitsvalgte tilbudt uorganiserte innleide medlemskap i FF/EL&IT?		

Rettledning til deg som skal fylle ut spørreskjemaet

Det skal fylles ut ett separat spørreskjema for hvert innleieforhold som er registrert i kartleggingskjemaet og som gjelder innleie fra bemanningsforetak/produksjonsbedrifter!

Navn på innleiebedriften, bemanningsforetak/produksjonsbedrift og byggeplassen skal være det samme som i kartleggingskjemaet!

Spørsmål 1 – 11 tas med en stedlig representant for innleiebedriften (om du ikke alt vet svaret)

1. Vikar er en person som er innleid for å erstatte en ansatt i innleiebedriften som er midlertidig fraværende, f. eks sykemeldt eller i permisjon.
2. Innleiebedriftens fagområder er de fagområder innleiebedriften betrakter som sin egenproduksjon.
3. Kontraktarbeidene er de arbeidene som er avtalt med oppdragsgiveren og som innleiebedriften har påtatt seg å utføre. Dette til forskjell fra uforutsette tilleggsarbeider.
4. Spør om hva de innleiede holder på med. Om de holder på med f. eks tømrerarbeid, spør om innleiebedriften har egne tømreere i firmaet.
5. Om du ikke alt vet det, spør om innleiebedriften har tariffavtale med LO.
6. Spør om det er valgt tillitsvalgt i innleiebedriften.
7. Hvis innleiebedriften ikke har avtale med LO, spør du om de har bedriftsintern avtale, «husavtale», eller noe sånt.
8. Spør om innleiebedriften har skrevet avtale med de tillitsvalgte om det pågående innleieforholdet.
9. Spør om å få se tariffavtalen i innleiebedriften.
10. Spør om å få se avtalen med de tillitsvalgte om det pågående innleieforholdet.
11. Spør om navn og telefon til den tillitsvalgte i innleiebedriften.

Spørsmål 12 – 13 tas bare med tillitsvalgte i innleiebedriften der det ikke er tariffavtale med LO

12. Spør om han/hun er valgt som tillitsvalgt ved innleiebedriften.
13. Spør om han/hun har skrevet avtale med bedriften om det pågående innleieforholdet.

Spørsmål 14 – 20 tas bare med hovedtillitsvalgte i tariffbedriftene

14. Spør om det finnes tariffavtale ved innleiebedriften.
15. Spør om det er skrevet avtale for dem som for tida er innleid på plassen.
16. Spør om han/hun har fått dokumentasjon av lønns- og arbeidsvilkår for dem som for tida er innleid på plassen.
17. Spør om han/hun eller andre tillitsvalgte har blitt presentert for dem som for tida er innleid på plassen.
18. Spør om han/hun eller andre tillitsvalgte har tatt opp klager fra noen av for dem som for tida er innleid på plassen.
19. Spør om han/hun har bistått noen av dem som for tida er innleid på plassen i forhandlinger med bemanningsforetaket.
20. Spør om han/hun eller andre tillitsvalgte eller organiserte på plassen har tilbudt noen av dem som for tida er innleid på plassen å bli medlem i FF/EL&IT.

Innleie i byggebransjen i Trondheim

Tema for denne rapporten er innleie av arbeidskraft på byggeplasser i Trondheim. Datagrunnlaget er en kartlegging på byggeplassene som ble gjennomført av fem fagforeninger i november 2018. Undersøkelsen viser at om lag 18 prosent av arbeidstakerne var innleid, og at 12 prosent kom fra et bemanningsforetak. De øvrige er innleid fra en annen produksjonsbedrift. Andelen innleide arbeidstakere var høyest innen tømmer- og betongarbeid. Kartleggingen viser videre at det er lite vanlig at innleiebedriftene inngår skriftlig avtale med tillitsvalgte om innleien, til tross for at kjennetegn ved innleieforholdene tilsier at slik avtale er nødvendig.

Borggata 2B
Postboks 2947 Tøyen
N-0608 Oslo
www.fafo.no

Fafo-rapport 2019:20
ISBN 978-82-324-0515-2
ISSN 2387-6859
Bestillingsnr. 20717